

la duminicile din postul mare și pînă la Rusalii. Toate aceste cuvîntări sînt legate de evanghelia zilei.

Varlaam le-a folosit pe toate, afară de cuvîntarea despre a două venire a lui Iisus și despre Anticrist, pe care Damaschin Studitul a transpus-o și repovestit-o după cuvîntarea lui Ipolit, papă al Romei. Versiunea lui Damaschin Studitul are mai mult element dramatic și expresivitate decît originalul lui Ipolit, folosit și acesta într-o prelucrare neogrecă mai veche.

Celelalte cuvîntări din acest ciclu sînt originale ale lui Damaschin Studitul.

În grupa a II-a se încadrează cele șapte cuvîntări hagiografice, prelucrate cu măiestrie de autor după versiuni mai vechi *în limba comună*, cum se precizează în titlul fiecăreia: ...μεταφρασθεῖς εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν. Sînt cele mai răspîndite cuvîntări, pentru că plăceau și întăreau popoarele creștine în lupta contra turcilor. Varlaam a tradus părți alese, închegînd în traducere textul integral al cuvîntărilor despre *Viața și mucenicia sfinților Gheorghe, Nicolae, Dimitrie și Teodor Tiron*. A renunțat la cuvîntările despre sfîntul Eustatie și copii lui, despre Teodor Stratilat și despre Maria Egipteanca. A introdus în schimb în „Cazanica” sa *Viața lui Ioan cel Nou de la Suceava*, prelucrată după versiunea lui Grigore Țamblac, și *viața cuvioasei Paraschiva etc.*, care se legau mai strîns de istoria și cultura Moldovei. „Viața cuvioasei Paraschiva sau Petka” e o prelucrare după opera cu același titlu scrisă de Eftimie, patriarhul bulgar de Tîrnovo.

A treia grupă cuprinde doar următoarele trei cuvîntări cu caracter istoric mai pronunțat: despre *Sfintele icoane*, despre *Duminica tuturor sfinților* și despre *cei 318 părinți la Sinodul de la Niceea* (325). Și în aceste cuvîntări, ca și în cele referitoare la *Viețile Sfinților*, datele istorice și narațiunea lor artistică se împletește cu bogate elemente folclorice și apocrife. Varlaam și-a închegat aceste cuvîntări prin traducere, selecționînd cele mai interesante părți prin conținut și prin forma lor artistică.

Ultima grupă o constituie cîteva cuvîntări cu caracter didactic: *Învățătura despre post și abstenență*, cea *împotriva obiceiului de a plînge pe cei morți* și cea *despre închinarea crucii*. Dintre acestea, Varlaam a tradus numeroase pagini integral. Le-a dat apoi o nouă sistematizare ca de ex. în omilia sa despre „*Închinarea cinstitei și de viață făcătoarei cruci*”¹. Varlaam a selecționat, de exemplu, pe sîrite, din tot cuprinsul predicii, ideile referitoare la importanța crucii, impresionante prin conținutul emoțional și prin latura artistică. Varlaam nu a renunțat la repetările retorice, la comparații, analogii, la clauzele variate și nici la ritmul frazei. Impresionat de această parte, stilistul maghiar László Gáldi, necunoscînd adevăratul izvor neogrec, „*Cuvîntările*” lui Damaschin Studitul, consideră că Varlaam ar fi folosit aci litaniiile din cultul bisericii catolice și alte modele ale misionarilor iezuiți italieni, care în vremea lui Vasile Lupu și a lui Varlaam cutreerau Moldova, cu elocința lor tradițională². Dar toate fragmentele citate de cercetătorul maghiar László Gáldi pentru a ilustra și documenta ipoteza unor izvoare și modele catolice, sau baroce, sînt traduceri din cuvîntările lui Damaschin Studitul, care se întind

¹ Varlaam, *op. cit.*, p. 43.

² László Gáldi, „*Inceputurile prozei ritmice românești*”, în „*Limba Română*”, X, 1961, 5, p. 466-468.